

Implementatieplan

Versie: 1 november 2024

Naar een innovatieplatform voor de archeologie

- 1 Ten geleide
 - 2 Een platform van, voor en door de sector
 - 2.1 Doelstelling en werkdoelen
 - 2.2 Taken van het platform
 - 3 De innovatieregelingen
 - 3.1 Innovatiecriteria en principes
 - 3.2 Het innovatiefonds van het platform
 - 3.3 Regeling via NWO/NWA
 - 4 Governance
 - 4.1 Een stichting
 - 4.2 Vier organen
 - 4.3 Statuten, reglementen en procedures
- Bijlage 1 Het boerderijenfonds en de Vereniging De Hollandsche Molen
Bijlage 2 Stichting Reuvens 2.0

Arnoud Odding, kwartiermaker
O dubbel d, strategisch advies en begeleiding voor
musea en erfgoed

1 Ten geleide

In zijn advies *Archeologie bij de tijd* (februari 2022) concludeert de Raad voor Cultuur dat - alhoewel “de decentralisatie en het marktmodel, die de kern vormen van het Nederlandse archeologiebestel, niet ter discussie staan” - het bestel zelf wel “op onderdelen tekortschiet en sterk te verbeteren valt”. In november van datzelfde jaar kondigt de Staatssecretaris van Cultuur in haar beleidsreactie een aantal ‘verbeteracties’ aan waaronder de inrichting van een *Onderzoeksplatform Archeologie* waarin diverse bestaande partijen samenwerken. Het platform zal beschikken over een werkbudget, of ‘innovatiefonds’. De staatssecretaris verzoekt “bedrijven en diensten, universiteiten, gemeenten en provincies, NWO, initiatiefnemers en musea om gezamenlijk met een voorstel te komen voor de inrichting van een structureel platform voor archeologisch onderzoek.”

In het voorjaar van 2023 vindt een eerste bijeenkomst plaats van een brede vertegenwoordiging van het veld die een tijdelijke programmaraad instelt. Deze programmaraad stelt in oktober 2023 een kwartiermaker aan om het proces van de inrichting en oprichting van platform en fonds te begeleiden. Op 7 maart heeft de programmaraad het onderzoeks- en adviesrapport van de kwartiermaker aangeboden aan de Staatssecretaris van Cultuur.

In dit rapport beschrijft de kwartiermaker een aantal ‘zwaktes’ in het archeologiebestel zoals die genoemd zijn door de vertegenwoordigers uit het veld. *Wanneer deze zwaktes in hun samenhang bekeken worden rijzen er twee centrale problemen op:*

- *de keerzijde van de procesmatige aanpak met een heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden is een diepgaande verzuiling in de sector door sterk uiteenlopende belangen én*
- *de vrijwel alleen op prijs gestuurde marktwerking leidt tot een ‘race to the bottom’ voor de prijs en kwaliteit van het ‘Malta-onderzoek’.*

Op 17 juni 2024 ontving de programmaraad een reactie van de staatssecretaris waarin zij de aanbevelingen van de programmaraad onderschrijft en de raad vraagt om voort te gaan met de voorbereidingen voor het platform en het fonds. In de daaropvolgende vergadering van de programmaraad op 1 juli heeft de raad een aantal aanbevelingen van de kwartiermaker onderschreven:

- “Als kwartiermaker stel ik voor om bij de inrichting van het innovatiefonds vooral het Boerderijfonds en in iets mindere mate het Molenfonds [zie bijlage] als referentiekader te gebruiken. Voorts kan de concept-beleidsregel van de RCE verder gebruikt worden voor de regelingen zelf.
- Ook beveel ik aan voorbereidingen te treffen zodat in oktober een verzoek voor een innovatieregeling archeologie naar NWO/NWA kan worden gestuurd
- In de komende maanden zal de kwartiermaker doorgaan met het schrijven van een uitgewerkt plan voor het platform en fonds met daarin onder andere: zaken die moeten worden vastgelegd in statuten en reglementen; beschrijving verantwoordelijkheden diverse organen van de organisatie (bureau, bestuur, beoordelingscommissie en adviesraad innovatie; profielschetsen van deze organen; conceptbegrotingen.

- Dit levert een model op voor platform en regeling dat in september door de programmaraad kan worden beoordeeld/vastgesteld. Ook de Stichting Reuvens kan daar dan over oordelen, waarna kan worden besloten om de Stichting Reuvens 'uit te bouwen' met deze taken óf een geheel nieuwe organisatie op te zetten.
- Van oktober tot en met december kan dit model dan geïmplementeerd worden.”

Dit plan is besproken in de vergadering van de programmaraad van 18 september en 23 oktober en daarna op punten aangepast. Nu is een transitiewerkgroep aan het werk om samen met de kwartiermaker de plannen daadwerkelijk te realiseren. De uiteindelijke realisatie zal op onderdelen ongetwijfeld iets verschillen met hetgeen in dit document beschreven is.

2 Een platform van, voor en door de sector

2.1 Doelstelling en werkdoelen

Vanaf het begin was het de wens van de staatssecretaris dat het platform en het fonds door de sector gevormd en gedragen worden. Niet voor niets riep zij in haar beleidsreactie de gezamenlijke partijen op tot een voorstel te komen. De kwartiermaker heeft in zijn onderzoeksrapport een inventarisatie gemaakt van de wensen en beelden die de belanghebbenden hebben bij het platform en het fonds.

Men ziet:

- een platform dat als een makelaar kennis, ervaring en creativiteit uit alle geledingen samenbrengt;
- een platform dat systematisch onderzoekt welke factoren bijdragen aan de kwaliteit en diepgang van het archeologisch onderzoek, om uiteindelijk structurele verbeteringen te helpen doorvoeren;
- een innovatiefonds dat experimenterende onderzoeken mogelijk maakt die niet alleen vanwege de specifieke casus belangrijk zijn maar vooral vanwege de gekozen vorm, opzet en totstandkoming;
- een innovatiefonds dus dat functioneert als een laboratorium waar systematisch geëxperimenteerd wordt om onderzoeksprocessen duurzaam te leren verbeteren;
- een los van deelbelangen opererend platform dat zichzelf blijft vernieuwen met regelmatig te actualiseren prioriteiten;
- een platform dat de geleerde lessen via “best practices” blijft delen met alle stakeholders;
- een platform dat net zo goed het vertellen van overtuigende verhalen stimuleert als de publicatie van internationale “peer reviewed” artikelen;
- en uiteindelijk een platform waar mensen uit het hele veld elkaar duurzaam helpen en inspireren.

De analyse heeft geleid tot een aanscherping van de centrale doelstelling van het platform en het bijbehorende fonds:

het duurzaam bevorderen van de kwaliteit en diepgang van het archeologisch onderzoek.

Op basis van dit hoofddoel en op basis van de verwachtingen van de gesprekspartners, ten aanzien van het platform en fonds, zijn de volgende werkdoelen geformuleerd:

- het bevorderen van duurzame en innovatieve vormen van samenwerking tussen alle betrokkenen en belanghebbenden
- het bevorderen van vernieuwing en innovatie in alle stappen van het onderzoek door het stimuleren van het experiment;
- het daardoor inzichten opdoen voor duurzame verbetering van het archeologisch onderzoek en
- het breed blijven delen van de succesfactoren en best practices.

2.2 Taken van het platform

2.2.1 Het Innovatiefonds Nederlandse Archeologie

Een van de belangrijkste taken van de platformorganisatie is de instelling van een *Innovatiefonds Nederlandse¹ Archeologie*.

Met het Innovatiefonds wordt beoogd lessen te leren – naar aanleiding van door het fonds mogelijk gemaakte innovaties – om zo de kwaliteit en de diepgang van het archeologisch onderzoek in Nederland duurzaam te verbeteren. Slechts aanvragen die nadrukkelijk scoren op een of meer van de geldende innovatiecriteria komen in aanmerking voor ondersteuning. In de regeling staat dus niet de inhoudelijke substantie van een specifieke opgraving of onderzoek voorop, maar de lessen die het hele archeologische veld kan leren van de vernieuwende aspecten van het onderzoek zelf. Archeologische onderzoeken – hoe belangrijk ze inhoudelijk ook zijn – komen dus alleen voor ondersteuning in aanmerking als ze voldoende kwalificeren op een of meer van de innovatiecriteria.

Van bedrijven, instellingen of consortia die een subsidie hebben ontvangen voor een innovatietraject wordt verwacht dat ze na afloop de geleerde lessen delen in de vorm van beargumenteerde aanbevelingen.

In hoofdstuk 3 wordt uitgebreid ingegaan op de praktische inrichting en organisatie van het innovatiefonds. Voorgesteld wordt om een deel van het beschikbare budget in te zetten via de Nationale Wetenschapsagenda van NWO, mede omdat deze middelen verdubbeld kunnen worden waardoor er meer geld beschikbaar is voor innovatieve onderzoeken.

2.2.2 Kennisdelen, netwerken of makelen en communiceren

Op een platform ontmoeten mensen en instellingen elkaar, wordt kennis gedeeld en komen nieuwe samenwerkingen tot stand. Kennisdelen doe je door activiteiten te organiseren en door te communiceren. Activiteiten kun je zelf organiseren, maar zeker zo belangrijk is het om te communiceren over activiteiten die anderen organiseren. Het platform is er niet om de activiteiten in het veld 'over te nemen' maar om het veld als geheel te versterken.

Jaarlijks worden er al veel bijeenkomsten georganiseerd zoals de Steentijdagen, het Romeinensymposium, het metaaltijdsymposium, de bijeenkomst over stadsarcheologie, diverse specialistensymposia en natuurlijk ook de bijeenkomsten van Archon, SIKB en RCE.

Een speciale plaats hebben natuurlijk de jaarlijkse Reuwendagen van de Stichting Reuven en het Groot Reuvenoverleg. Indien de Stichting Reuven uitgroeit tot het platform voor de archeologie zullen deze tot de belangrijkste platform-activiteiten behoren.

Tijdens de Reuwendagen kunnen bedrijven, instellingen of consortia die een subsidie hebben ontvangen voor een innovatietraject de geleerde lessen delen met het veld.

¹ Overall in dit rapport waar gesproken wordt over 'Nederland' of 'Nederlandse' wordt ook Caribisch Nederland (Bonaire, Saba, St Eustatius) bedoeld.

Indien voor een nieuwe stichting wordt gekozen zal het platform deze activiteiten bij de stakeholders onder de aandacht brengen.

Een veelgehoord probleem is het feit dat mensen en instellingen die werkzaam zijn in de archeologie elkaar vaak moeilijk kunnen vinden. Netwerken en het met elkaar in contact brengen van mensen is daarom een centrale taak van het platform. Netwerken of 'makelen' om zo tot nieuwe verbanden te komen is dus een belangrijk aandachtspunt voor het platform. Een digitale 'forum-applicatie' waarmee individuen met elkaar in contact kunnen komen en waarmee het platform rechtstreeks met betrokkenen kan communiceren kan grote waarde hebben.

Communiceren doet het platform met het veld, in ruime zin. Met archeologen, met bedrijven, met specialisten, jong en oud, veldwerkers en onderzoekers, met initiatiefnemers, met het bevoegd gezag, gemeentes en provincies, met depots, universiteiten, met RCE, OCW, SIKB, BAP, Sampl, NVAO, VOiA, AWN en alle andere relevante samenwerkingsverbanden.

De belangrijkste instrumenten zijn een website met o.a. een voortdurend geactualiseerde activiteitenagenda en informatie over de innovatieregeling(en). Ook is het platform actief op sociale media en verstuurt het regelmatig nieuwsbrieven.

2.2.3 Adviseren en lobbyen

Door de voortdurende nadruk op innovatie van het archeologisch onderzoek (zie o.a. de criteria in hoofdstuk 3) bouwt het platform veel kennis en inzichten op aangaande de vernieuwing en optimalisatie van het werkveld en het bestel als geheel. De Adviesraad (zie hoofdstuk 4) adviseert het bestuur van de stichting bijvoorbeeld over de innovatieregeling en over de speerpunten ten aanzien van mogelijke vernieuwingen. Indien gekozen wordt de Stichting Reuvens te professionaliseren zal ook het Groot Reuvensoverleg een belangrijke 'overlegtafel' voor de sector in het algemeen en het platform in het bijzonder zijn.

Het is een van de taken van het bestuur van het platform om zowel de overheid als andere gremia gevraagd en ongevraagd te adviseren over praktische zaken, zoals de inrichting van het archeologisch werkveld.

3 De innovatieregelingen

3.1 Innovatiecriteria en principes

Met het begrip innovatie wordt niet persé technologische vernieuwing bedoeld. Innovatie wordt hier begrepen als het systematisch zoeken naar nieuwe manieren om het archeologisch onderzoek in Nederland integraal te optimaliseren. 'Nieuw' kan dus ook een andere inzet zijn van meer traditionele technieken of samenwerkingen.

3.1.1 Innovatiecriteria:

- innovatie op samenwerking tussen partners;
- innovatie op het leren en toepassen van generieke en specialistische methoden, technieken;
- innovatie op vraagsturing in het 'Malta-traject';
- innovatie op het stimuleren van de ontwikkeling van archeologen en deskundigen, zowel bij de overheden, als bij bedrijven, de universiteiten en hogescholen;
- innovatie op het vlak van publiek-private financiering;
- innovatie op gebied van publieksbereik en publieksparticipatie.

3.1.2 Cyclische innovatie

In hun aanvragen moeten applicanten naast een beschrijving van het daadwerkelijke onderzoeksproject duidelijk aangeven op welke van de criteria zij willen innoveren. Daarnaast moeten ze helder omschrijven hoe zij willen vernieuwen en op welke manier die vernieuwing mogelijke gevolgen voor de kwaliteit en diepgang van het onderzoek zal hebben. In deze regeling draait het immers om het experiment. Na afloop van het onderzoek volgen de afrekening en de verslaglegging.

De criteria dienen door de adviesraad verder uitgewerkt te worden in een zogenoemde 'innovatieagenda' die jaarlijks geactualiseerd zal worden op basis van de geleerde lessen. Daarmee kan het innovatiefonds cyclisch 'afgesteld' worden op kansrijke vernieuwingsrichtingen.

Als het innovatiefonds, samen met het platform de kwaliteit en diepgang van het archeologisch onderzoek duurzaam wil verbeteren dan moet het veld voortdurend kunnen leren van de innovatieve experimenten die mogelijk worden gemaakt vanuit het fonds. In de verslaglegging dient daarom uitgebreid gereflecteerd te worden op de innovatieve doelen, in welke mate deze zijn bereikt en welke lessen er zijn geleerd voor toekomstig archeologisch onderzoek.

Daarnaast dienen aanvragers van gehonoreerde projecten bereid te zijn om de resultaten van hun innovaties breed te delen op bijeenkomsten zoals de jaarlijkse Reuvensdagen. De geleerde lessen dienen mede ter inspiratie voor volgende, vernieuwende onderzoeksvoorstellen. Dat leidt tot nieuwe prioriteiten en met deze prioriteiten worden de calls geactualiseerd. Zo ontstaat een lerend platform waardoor op termijn inzichten worden opgedaan voor een verdere optimalisering van het archeologisch systeem als geheel.

3.2 Het innovatiefonds van het platform

Het is de bedoeling dat het platform vanaf het voorjaar van 2025 daadwerkelijk functioneert. Dat is ook het moment waarop het fonds voor het eerst actief wordt.

Met het fonds kunnen zowel elementaire innovaties mogelijk worden gemaakt als grote complexe projecten die een meer integrale benadering vragen. Daarom wordt voorgesteld om een duidelijke indeling te maken naar de grootte van de projecten en de complexiteit van de voorgestelde vernieuwingen.

De regeling kent drie schalen:

1. Element
Elementaire projecten betreffen die projecten waar op tenminste een van de innovatiecriteria vernieuwingen worden voorgesteld en waarvoor een bijdrage tot € 30.000 benodigd is
2. Systeem
In systeemprojecten worden verschillende types innovaties (op twee of drie van de innovatiecriteria) doorgevoerd. Het betreft hier de wat grotere projecten die door de meervoudige innovatie ingrijpen op het systeem van de archeologie. Het subsidieplafond zou hier circa € 100.000 kunnen zijn.
3. Integraal
De integrale projecten betreft de zeer grote, meestal meerjarige projecten die op vier of meer van de innovatiecriteria scoren. Omdat aan deze projecten hoge eisen worden gesteld en omdat het meerjarige projecten betreft kan het subsidieplafond hier tot ten hoogste € 500.000 oplopen.

Innovatiecriteria:	Element	Systeem	Integraal
Samenwerking			
Methoden, technieken, specialismen			
Vraagsturing			
Professionele vaardigheden			
Financiering			
Publiekswerking			

In de regeling wordt een nadere omschrijving van de innovatiecriteria opgenomen. Deze omschrijvingen zijn gebaseerd op de innovatieagenda zoals die jaarlijks door de adviesraad wordt opgesteld.

De grondslag voor de bijdragen

Wat wordt de grondslag voor de bijdragen die partijen kunnen ontvangen voor hun innovatieve archeologieprojecten? Het Molenfonds van de Vereniging De Hollandsche Molen vult de provinciale subsidie op de subsidiabele kosten aan tot maximaal 80%. Moleneigenaren kunnen daarmee een hoog percentage van een deel van de totale kosten ontvangen. Het Boerderijfonds daarentegen geeft maximaal 25% subsidie maar daar mogen aanvragers de hele investering voor de herbestemming meerekenen, of dat nu

monumentale waarden betreft of niet. Het gaat hier dus om een veel lager percentage van de totale begroting.

Voor archeologisch onderzoek geldt dat de initiatiefnemer voor de kosten opdraait. Dat principe willen we niet verstoren. Daarnaast willen we de berekeningen wat subsidiabel is ook niet compliceren. Wat mag of wil je meerekenen als je het hebt over de kosten voor de innovatieve aspecten van het project? Daar kun je flinke discussies over krijgen. Dan speelt er ook nog de vraag dat niet alle innovatieve projectaanvragen Malta-gerelateerd onderzoek zullen betreffen. Misschien gaat het om de ontwikkeling van vraag gestuurde PvE's voor een complete gebiedsontwikkeling of om een innovatie in het onderwijs?

Het lijkt daarom verstandig onderscheid te maken tussen projecten die Malta-gebonden zijn en projecten die zich onttrekken aan de door Malta gebonden processen.

- Omdat de Malta-gebonden projecten in principe door de initiatiefnemer bekostigd moeten worden zou je je kunnen beperken tot een relatief laag bijdragepercentage van de totale kosten. Voor de innovatieve top (die je dan niet tot in detail hoeft te isoleren van de rest van de kosten) krijg je dan toch een mooie bijdrage. (Bv tot een maximum van 25% van de totale kosten)
- Voor de projecten die zich onttrekken aan de door Malta gebonden processen kun je besluiten een beduidend hoger percentage toe te kennen omdat voor dit soort projecten geen wettelijk aangewezen bekostiger is. Bv tot een maximum van 80% van de totale kosten.

Het innovatiefonds is géén alternatief voor reguliere financieringsstromen. Bovengenoemde principes zijn bedoeld om de 'meerkosten ten gevolge van innovatie' te financieren.

Kwaliteit

Het besluit om een project wel of niet te ondersteunen wordt genomen op basis van de vraag of een project voldoende innovatief is (zie de criteria) en welke mogelijke lessen de sector als geheel hiervan kan leren. Daarnaast moet aan een project uiteraard een kwalitatief goed plan ten grondslag liggen dat op een hoogwaardige manier uitgevoerd kan worden. Een uiterst innovatief idee dat onvoldoende professionele en kwalitatieve garanties biedt kan om die reden dus niet gehonoreerd worden. De kwaliteit van het plan als geheel is te beschouwen als een 'knock-out' criterium.

3.3 Regeling via NWO/NWA

Er hebben diverse gesprekken plaatsgevonden met NWO, die een interessante partner lijkt in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA). NWA kan bijdragen verdubbelen via matching en heeft ervaring met het faciliteren van samenwerkingsverbanden en consortia. Een nadeel is dat overheden geen aanvragen kunnen indienen, maar zij kunnen wel onderdeel zijn van een consortium, waarbij een kennisinstelling de hoofdaanvrager is. Het is te overwegen om een bedrag te reserveren uit de jaarlijkse bijdrage voor de grootste projecten (categorie 'integraal'). In grote, innovatieve, meerjarige projecten werken overheden vrijwel altijd intensief samen met

kennisinstellingen. Als dat niet mogelijk is, kan men alsnog gebruikmaken van het nieuwe fonds, waarin ook plek kan zijn voor een of meer projecten uit de hoogste categorie. In oktober moet een beknopt verzoek vanuit OCW (E&K) naar NWA worden gestuurd. De minimale inleg, te besteden over bijvoorbeeld 4 jaar, is € 1,5 miljoen. De gedachte is om € 1,5 miljoen hiervoor te gebruiken. Dit bedrag kan door NWA worden verdubbeld tot een totaal van € 3 miljoen.

4 Governance

4.1 Een stichting

De eerste inventarisatie van de wensen van het archeologische veld heeft duidelijk gemaakt dat er behoefte is aan een 'mean and lean', doelgerichte organisatie. Daarom wordt gestreefd naar de inrichting van één rechtspersoon waarin zowel het platform als het fonds worden ondergebracht. Dat betekent wel dat er goede waarborgen ingebouwd moeten worden tegen belangenverstrengelingen of -tegenstrijdigheden. Zowel in de statuten, als in de reglementen als bij de beschrijving van de profielen van de diverse organen moet hiermee rekening worden gehouden.

Qua rechtspersoon gaat het vooral om de keuze tussen een stichting en een vereniging. De oprichting van een vereniging heeft meer voeten in aarde dan een stichting. De verenigingsvorm wordt vaak gebruikt voor opgaves waar verschillende partijen willen samenwerken, zoals sectororganisaties. Stichtingen zijn geschikt voor een direct, welomschreven doel. Gezien de beperkte tijd waarbinnen het platform en fonds operationeel moeten zijn is een stichting het meest realistisch. Ook het Boerderijenfonds (dat in veel opzichten ons voorbeeld is) is een stichting. Het Molenfonds maakt deel uit van de meer dan 100-jarige Vereniging De Hollandsche Molen. Voorgesteld wordt om nu te kiezen voor een stichting die, als daar later behoefte aan blijkt te bestaan, kan worden 'uitgebouwd' tot een vereniging.

4.2 Vier organen

De Nederlandse archeologie is een relatief klein veld met niet meer dan een paar duizend betrokkenen. De (financiële) marges zijn klein, hetgeen de professionalisering van een enigszins versplinterde sector tegengaat. Om het platform en innovatiefonds te laten slagen en om de sector echt te kunnen laten leren van al die vernieuwingen is een professioneel bureau een eerste vereiste. Dat bureau staat onder leiding van een bestuur dat zich kan beperken tot echt besturen. Het bestuur laat zich bijstaan door een adviesraad, de Adviesraad Innovatie, met een enorme kennis op het gebied van archeologische methoden, technieken, samenwerkingsverbanden, financieringswijzen en alle andere factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van het onderzoek. De adviesraad adviseert het bestuur, gevraagd en ongevraagd en actualiseert regelmatig de innovatieagenda. Tot slot is er een beoordelingscommissie die de aanvragen voor financiële bijdragen beoordeelt op kwaliteit en innovatiekracht (waarbij de innovatieagenda de leidraad is). Het bestuur stelt vervolgens officieel de bijdragen vast. Bestuur, adviesraad, beoordelingscommissie en bureau zijn de vier organen van het platform en het fonds die samen een 'lerende' organisatie vormen om daarmee de Nederlandse archeologie duurzaam te versterken.

In het navolgende is uitgegaan van een stichting met een bestuur en directie². Ook kan gekozen worden voor een model met een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht.

² Vooral nog is uitgegaan van het 'bestuur-model' voor de stichting in plaats van een 'raad van toezicht-model'. Het 'raad van toezicht-model' wordt meestal gekozen bij wat grotere organisaties met een eigen staf en interne hiërarchie (zie de toelichting op principe 2 van de *Governance Code Cultuur*). Overigens zijn er geen beperkingen om, indien gewenst, nu al te kiezen voor het 'raad van toezicht-model'.

Deze laatste vorm is bij veel professioneel geleide stichtingen de laatste jaren het meest gebruikt omdat dit het bureau met de directeur een grotere slagkracht geeft. De Vereniging de Hollandsche Molen is recent ook omgevormd tot dit nieuwere besturingsmodel.

Het bestuur

- Het bestuur heeft tot taak de gehele organisatie goed te laten functioneren; dat de organisatie er is voor de hele sector en dat het overleg tussen al die geledingen optimaal is. Daarbij is het bestuur de werkgever van de medewerkers van het bureau en kent het officieel de financiële bijdragen toe, op basis van het oordeel van de beoordelingscommissie. Ook is het bestuur verantwoordelijk voor alle externe contacten, zoals met de (rijks)overheid.
- Het bestuur staat onder voorzitterschap van een onafhankelijke voorzitter.
- Het bestuur bestaat uit minimaal 5 en maximaal 7 leden waarbij tenminste één persoon een juridisch profiel heeft en tenminste één persoon het financiële profiel vervuld. Het is te overwegen om ook deze beide bestuursleden van buiten de archeologiesector te werven.
- Bestuursleden zijn lid van het bestuur op persoonlijke titel
- Het is belangrijk dat zoveel mogelijk van de belanghebbende 'spelers in het archeologische veld' in het bestuur vertegenwoordigd zijn (overheden, opleidingen, bedrijven, specialisten, musea etc)
- Het bestuur let bij de benoeming van nieuwe bestuursleden ook op een voor de sector representatieve leeftijdsopbouw en voor diversiteit van de achtergrond van de leden.
- Wanneer het bestuur nieuwe leden zoekt zal het dit aan de hele sector laten weten. Kandidaten kunnen zich aanmelden. Het bestuur beslist over aanstellingen.
- Bestuursleden ontvangen vacatiegeld voor hun inzet ten behoeve van de stichting.
- Het bestuur onderschrijft de diverse governance codes uit de cultuur en past deze toe.

De Beoordelingscommissie

- De beoordelingscommissie beoordeelt aanvragen voor financiële ondersteuning van archeologische projecten op basis van kwaliteit van het onderzoek en op basis van de geldende innovatiecriteria.
- De leden dienen zeer deskundig te zijn in hun specifieke kennisveld(en). Ook dienen zij aantoonbaar gedreven te worden door de wens van voortdurende verbetering en vernieuwing. Bij de samenstelling van de commissie dient er op gelet te worden dat in de commissie kennis geborgd wordt van alle geldende innovatiecriteria.
- De commissie bestaat uit vijf tot zeven leden.
- Benoeming van leden van de commissie wordt gedaan door het bestuur.
- Commissieleden ontvangen vacatiegelden voor hun deelname in de commissie.
- Leden van de beoordelingscommissie worden voor twee jaar benoemd en kunnen eenmaal herbenoemd worden. Een rooster van aftreden waarborgt een jaarlijkse 'verjonging'.

Profiel Adviesraad

- De Adviesraad adviseert het bestuur over de inhoud van de innovatieagenda en over de precieze invulling van de innovatiecriteria. Deze invulling zal regelmatig nieuwe accenten te zien geven. De Adviesraad adviseert het bestuur tevens over de verdere implementatie van de 'geleerde lessen' in het archeologisch veld.
- Qua profiel vertoont de Adviesraad Innovatie veel overeenkomst met de beoordelingscommissie. Bij de Adviesraad ligt de nadruk echter meer op analyserend en synthetiserend vermogen en het trekken van lessen voor toekomstig onderzoek.
- Alhoewel afgewezen aanvragers niet in bezwaar kunnen gaan tegen een besluit kan de Adviesraad mogelijk wel een rol spelen bij een beperkte klachtenprocedure zoals bij het Molenfonds en het Boerderijenfonds. De leden zijn immers zeer inhoudelijk en hebben geen rol gespeeld bij de beoordeling van de aanvragen.
- Benoeming van leden van de raad wordt gedaan door het bestuur.
- Leden van de Adviesraad ontvangen vacatiegelden voor hun deelname in de commissie.
- Leden van de Adviesraad worden voor twee jaar benoemd en kunnen eenmaal herbenoemd worden. Een rooster van aftreden waarborgt een jaarlijkse 'verjonging'.

Zowel de Beoordelingscommissie als de Adviesraad heeft een inhoudelijk en op vernieuwing gericht profiel. Het zijn echter organen met sterk verschillende doelen. Waar de beoordelingscommissie zich richt op de innovatiekracht van concrete projectvoorstellen houdt de adviesraad zich bezig met de analyse van de praktijk van het archeologisch onderzoek in brede zin. De adviesraad trekt conclusies naar aanleiding van de staande praktijk van het onderzoek; signaleert innovatiekansen en vertaalt dat in een innovatieagenda en daarmee in de criteria voor toekomstige calls. Door beide gremia te scheiden wordt ook een extra maatregel tegen mogelijke belangenverstrengeling getroffen.

Bureau

Een goed functionerend innovatieplatform en innovatiefonds staat of valt met de professionele ondersteuning. Voor de organisatie van activiteiten; voor de communicatie; voor de organisatie van de innovatie-calls en voor de algemene ondersteuning van alle werkzaamheden van de stichting is een goed functionerend bureau een voorwaarde. Gezien de taken en activiteiten van de stichting dient minimaal rekening te worden gehouden met de volgende bezitting van het bureau:

- Een directeur (0,6 fte) die verantwoordelijk is voor de complete interne organisatie en de externe vertegenwoordiging van de stichting. De directeur is niet alleen het eerste aanspreekpunt voor het bestuur maar ook voor externe stakeholders.
- Een adviseur innovatiefonds (0,5 fte) die het eerste aanspreekpunt is voor (potentiële) aanvragers en die hen adviseert en begeleidt. Deze adviseur verzorgt en begeleidt ook het complete interne proces van administratie, beoordeling, toekenning, evaluatie en afrekening.
- Een projectleider activiteiten (0,8 fte) die een flink aantal activiteiten organiseert of coördineert die allemaal gericht zijn op de identificatie van

vernieuwingsmogelijkheden en de implementatie van de geleerde lessen. Kennisdeling en netwerkversterking zijn immers belangrijk doelen van het platform.

- Een communicatiemedewerker (0,5 fte) voor de website, de socials, het bijhouden van een jaaragenda van activiteiten, en dergelijke

4.3 Statuten, reglementen en procedures

De statuten, reglementen en procedures van de stichting moeten door een ter zake kundige notaris en/of jurist worden opgesteld. Daartoe kan deze gebruik maken van de uitgangspunten zoals beschreven in het onderzoeks- en adviesrapport van de kwartiermaker, van de voorliggende rapportage en van vergelijkbare documenten van het Boerderijfonds en de Vereniging de Hollandsche Molen.

Benodigde officiële stukken:

- Statuten
- Bestuursreglement (als model kan die van het Boerderijfonds dienen)
- Reglement beoordelingscommissie (als model kan die van het Boerderijfonds dienen)
- Reglement adviesraad
- Werkwijze innovatiefonds
- klachtenprocedure (als model kan die van het Boerderijfonds dienen)

Enkele specifieke aanzetten voor de statuten:

Het doel van de stichting is:

- Het bijdragen aan de kwaliteit en diepgang van het archeologisch onderzoek in Nederland door het stimuleren van innovatie in de meest ruime zin van het woord
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk zijn
- [Eventuele andere doelen indien fonds en platform ondergebracht worden bij een bestaande organisatie]

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- Het - al dan niet in samenwerking met derden - beheren van een fonds, dat is ontstaan door onder meer (indirect) door de overheid toegekende subsidie(s);
- Het werven van fondsen;
- Het verzamelen, bundelen, interpreteren en beschikbaar maken van kennis en informatie op het gebied van vernieuwende archeologische methoden, technieken, samenwerkingsverbanden, financieringswijzen en alle andere factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van het onderzoek.
- Het delen van deze kennis en het geven van adviezen.
- [Eventuele andere activiteiten indien fonds en platform ondergebracht worden bij een bestaande organisatie]

Beoordelingscommissie, Adviesraad en werkgroepen

- Het bestuur stelt onverwijld na de oprichting van de stichting een beoordelingscommissie in, welke commissie de aanvragen zal beoordelen aan de hand van de door het bestuur vast te stellen toetsingscriteria.
- Het bestuur stelt onverwijld na de oprichting van de stichting een adviesraad innovatie in, welke raad het bestuur gevraagd (en ongevraagd) regelmatig zal adviseren over de inhoud van de innovatieagenda en over de precieze invulling van de innovatiecriteria.
- Bepalingen omtrent samenstelling van de beoordelingscommissie en adviesraad en/of een profielschets van de leden van de beoordelingscommissie en adviesraad, de toetsingscriteria en de werkwijze van de beoordelingscommissie en de adviesraad worden vastgelegd in door het bestuur op te stellen reglementen.
- Los van de in genoemde reglementen aan de beoordelingscommissie en adviesraad toebedeelde taken zijn de beoordelingscommissie en adviesraad tevens klankborden voor het bestuur en staan zij het bestuur met raad en advies terzijde.
- Het bestuur kan besluiten om een klachten- of geschillencommissie in te stellen en op te heffen. De werkwijze van klachten- of geschillencommissie wordt geregeld in een reglement, dat daartoe bij de instelling van de desbetreffende commissie wordt opgesteld. [De klachtenprocedure van het Boerderijenfonds is rechttoe rechtaan en lijkt goed bruikbaar]
- Het bestuur kan besluiten om werkgroepen in te stellen en op te heffen. De werkwijze van ingestelde werkgroepen wordt geregeld in een reglement, dat daartoe bij de instelling van de desbetreffende werkgroep wordt opgesteld.

Bijlage Het boerderijfonds en de Vereniging De Hollandsche Molen

In de voorbije weken en maanden is een analyse gemaakt van de eisen waaraan een platform en vooral een nieuw innovatiefonds moeten voldoen. Een belangrijk uitgangspunt is dat aanvragen van allerlei soorten partijen ontvankelijk moeten zijn. Dit is een probleem bij de meeste bestaande fondsen. Rijksfondsen kunnen geen bijdragen verstrekken aan commerciële instellingen of overheden. Het VSB Fonds ondersteunt geen projecten van commerciële onderzoeksbureaus, en het Cultuurfonds kan geen bijdragen leveren aan overheden.

Boerderijfonds

Uitgebreid overleg is gevoerd met het enkele jaren geleden opgerichte Boerderijfonds. Deze organisatie blijkt zeer pragmatisch en efficiënt te zijn opgezet. De stichting, een initiatief van Agrarisch Erfgoed Nederland, beheert een subsidiebedrag van het ministerie voor de herbestemming van boerderijen, gericht op particuliere eigenaren en rechtspersonen. Omdat het geld via de stichting wordt verstrekt, lijkt er geen obstakel te zijn om dit model uit te breiden naar bijdragen aan overheden. Het Boerderijfonds is, zoals de naam al zegt, een fonds en vervult verder geen platformtaken zoals de archeologie wel voor ogen staat.

Het Boerderijfonds staat los van Agrarisch Erfgoed Nederland, aangezien de stichting slechts blijft bestaan tot het budget op is. Het bureau, bestaande uit twee parttimers, adviseert (potentiële) aanvragers en verzorgt de praktische organisatie. Er is een onafhankelijke beoordelingscommissie en het bestuur doet de officiële toekenningen. Het NRF fungeert als bank, waar het geld op een rekening-courant staat. Het NRF doet de uitbetalingen op basis van aanwijzingen van het fonds.

Molenfonds

Daarnaast is er gesproken met de Vereniging De Hollandsche Molen, die sinds 1923 bestaat en ongeveer 7.000 leden heeft. Sinds 2018 beheren zij het Molenfonds. Ze hebben tweemaal 'tranches' met bijdragen ontvangen van het ministerie en krijgen ook financiering uit andere bronnen, zoals de Vriendenloterij. Door hun ervaring en goede reputatie gaan ze nu zelfs een speciaal fonds beheren met geld van het Cultuurfonds. Dit fonds draagt bij aan groot onderhoud van molens, net onder het niveau van volledige restauraties.

Op het kantoor werken twee medewerkers die aanvragers adviseren en intensief begeleiden bij hun aanvraag. Zij adviseren de directeur-bestuurder van de vereniging, die vervolgens de bijdragen toekent. Er is verder geen beoordelingscommissie. De financiële zaken worden intern afgehandeld en niet uitbesteed.

De Hollandsche Molen is te beschouwen als een volwaardig platform voor de hele 'molensector'. Het fonds is een relatief nieuwe loot aan de stam van de vele activiteiten van de stichting.

Bijlage Stichting Reuvens 2.0

De huidige Stichting Reuvens is een non-profitorganisatie die zich inzet voor de bevordering van kennisoverdracht in de archeologie. De stichting, waarvan het zeskoppige bestuur op dit moment bestaat uit onbezoldigde leden uit verschillende geledingen van het werkveld, wil een platform bieden voor alle personen en instellingen die actief zijn op het gebied van onderzoek, behoud, beheer, presentatie, educatie en/of infrastructuur van het archeologisch erfgoed. Momenteel heeft de Stichting Reuvens drie hoofdactiviteiten:

- de Reuvensdagen
- het Reuvensfonds, dat initiatieven ondersteunt die een meerwaarde hebben voor de archeologische gemeenschap
- het Groot Reuvensoverleg, een overlegtafel voor organisaties die zich deels of uitsluitend bezighouden met de Nederlandse archeologie.

De Reuvensdagen is de belangrijkste en grootste activiteit en het enige algemene wetenschappelijke archeologische congres in Nederland, naast alle specialistische congressen. Het congres beoogt een dwarsdoorsnede van het archeologisch werkveld, universiteiten en hogescholen, bedrijven, overheden, musea en zzp'ers, bijeen te brengen. De dagen vormen een plek en een moment waar archeologen uit alle geledingen en specialismen:

1. .. elkaar ontmoeten
2. .. kennis delen en uitwisselen
3. .. nieuwe samenwerkingen verkennen
4. .. discussiëren en debatteren
5. .. nieuwe plannen maken
6. .. nieuwe inzichten of methoden leren

Dit gebeurt (nu) door middel van:

1. Lezingen
2. Sessies
3. Informatiemarkt
4. Specialistenlabs

In de huidige opzet wordt de Reuvensdagen dus grotendeels door (ervaren) 'vrijwilligers' georganiseerd, aangevuld door, op dit moment, één ervaren ingehuurde zzp'er die al lange tijd nauw betrokken is bij de Reuvensdagen. Voor de inhoudelijke afstemming en invulling is er een programmacommissie, ook bestaande uit (wisselende) vrijwilligers. De financiële basis wordt gevormd door een bijdrage van de gaststad, de deelnemers aan het congres en participanten aan de informatiemarkt. Daarnaast is er een kleine subsidie van de RCE. Een belangrijke inkomstenbron vormen dus de deelnemers waarbij een dagelijkse deelname van 500+ noodzakelijk is. De financiële en organisatorische basis voor de organisatie van de Reuvensdagen is dus beperkt.

Het huidige, deels recent aangetreden bestuur, heeft als nadrukkelijke wens om de financiële en organisatorische basis van de Reuvensdagen te professionaliseren. Het bestuur is van mening dat dit noodzakelijk is voor een duurzame continuering van de Reuvensdagen, gezien ook de huidige (kosten)ontwikkelingen in de maatschappij. We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

1. Een betere financiële en organisatorische basis
2. De Reuwendagen blijven een plek waar archeologen uit alle geledingen en specialismen elkaar ontmoeten, kennis delen en uitwisselen, discussiëren over inhoud en bestel en nieuwe samenwerkingen verkennen
3. Een brede en onafhankelijke programmacommissie houdt invloed op de invulling van het programma met aandacht voor kwaliteit, inclusiviteit en diepgang van het programma. Ruimte voor nieuwe onderdelen anticiperend op huidige en toekomstige wensen
4. De Reuwendagen worden nog meer een plek voor discussie en debat, zowel inhoudelijk, methodisch als beleidsmatig
5. De Reuwendagen worden nog meer een plek waar (toekomstige) archeologen van alle generaties samenkomen en van elkaar leren

De Stichting Reuvens blijft daarnaast een overkoepelend platform/orgaan voor alle personen en instellingen die actief zijn op het gebied van onderzoek, behoud, beheer, presentatie, educatie en/of infrastructuur van het archeologisch erfgoed.